

Marktbevraging van het Adviescollege verdeling frequentieruimte commerciële radio

Het Adviescollege verdeling frequentieruimte commerciële radio heeft tot taak de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat te adviseren over:

- de wijze van verdelen of verlengen van vergunningen voor het gebruik van frequentieruimte door of ten behoeve van commerciële media-instellingen voor de periode na 1 september 2022;
- de mogelijkheden om na het jaar 2022 huidige voorwaarden van vergunningen die commerciële media-instellingen als belemmerend ervaren te versoepelen of af te schaffen;
- het afschakelen van frequentieruimte voor commerciële analoge radio;
- eventuele wijzigingen van de Telecommunicatiewet die dienstig kunnen zijn ter uitvoering

van het advies ten aanzien van bovengenoemde onderwerpen.

Doel daarbij is om tot een integrale lange termijnbeleid te komen dat recht doet aan betrokken belangen.

Het Adviescollege wil hierbij zoveel mogelijk informatie betrekken die voor de uitvoering van de taakopdracht relevant is en roept daartoe belangstellende partijen, met name marktpartijen en relevante overheidsinstanties, op onderstaande vragen te beantwoorden.

U wordt gevraagd hierbij de naam van uw organisatie op te geven alsmede de naam en emailadres c.q. telefoonnummer van de contactpersoon namens uw organisatie. Het is mogelijk dat het Adviescollege vervolgvragen heeft. U wordt tevens gevraagd aan te geven welke (onderdelen van uw) antwoorden eventueel vertrouwelijk zijn met het oog op de geanonimiseerde verwerking daarvan.

Het onafhankelijk Adviescollege kunt u naast deze internetconsultatie benaderen via Adviescollege.radio@minezk.nl Per 1 april 2020 zal het adviescollege worden bijgestaan door een onafhankelijk secretaris.

Vragen

Achtergrond

Het college wil graag weten welke organisaties welke opvattingen en behoeften hebben met het oog op gebruik van frequentieruimte voor radio-omroep na 2022. Daarom volgt hieronder een aantal vragen over uw huidige activiteiten en ambities ten aanzien van het gebruik van frequentieruimte.

1. Is uw organisatie momenteel actief met het uitzenden van een of meerdere radioprogramma's via de ether?
1. Ja
2. Nee → door naar vraag 3
2. Gebeurt dat via FM of via DAB+ of via beide netwerken?
1. Alleen FM → door naar vraag 4
2. Alleen DAB+ → door naar vraag 4
3. Beide → door naar vraag 4
3. Wanneer u uw aanbod niet via de ether distribueert, is uw programma dan wel beschikbaar via kabel distributie, online of anderszins? [meerdere antwoorden mogelijk]

1. Kabel distributie
2. Online
3. Anderszins, nl.
4. Bent u een landelijke commerciële, een niet-landelijk commerciële of een lokale commerciële omroep?
 1. Landelijk commercieel
 2. Niet-landelijk commercieel
 3. Lokaal commercieel
 4. Anders, nl. We zijn landelijk commercieel op kabel en internet maar hebben geen landelijke DAB+ dekking
5. Bent u in principe geïnteresseerd om na 2022 gebruik te maken van etherfrequenties? Kunt u, geheel vrijblijvend, aangeven wat u voornemen is voor de situatie 2022?
 1. Mijn organisatie wil indien mogelijk gaan uitzenden via FM en DAB+
 2. Mijn organisatie wil indien mogelijk gaan uitzenden via FM, wij hebben geen

ambities om uit te zenden via DAB+ indien wij daartoe niet verplicht worden bij het

verwerven van een vergunning voor FM.

3. Mijn organisatie wil indien mogelijk gaan uitzenden via DAB+, wij hebben geen

ambities om uit te zenden via FM.

4. Mijn organisatie is niet voornemens na 2022 gebruik te maken van etherfrequenties.
5. Anders, nl.

Belemmeringen huidige wet- en regelgeving

In het eindverslag van mevrouw Medy van der Laan ter uitvoering van de gewijzigde motie van de leden Weverling (VVD) en Sjoerdsma (D66) van 13 november 2018, zijn een aantal belemmeringen genoemd die door marktpartijen worden ervaren in het exploiteren van hun programma(s). Die hebben onder meer betrekking op voorwaarden verbonden aan vergunningen zoals clausuleringen, en regiogerichtheid.

6. Spelen deze – of eventueel andere, niet genoemde – belemmeringen een rol voor uw organisatie en kunt u in uw antwoord motiveren waarom u bepaalde voorwaarden al dan niet als belemmerend ervaart?

Wij zijn van mening dat een NPO met 13 radiozenders (huidig aanbod) geen toegevoegde waarde meer heeft in het radiolandschap. Buiten het bieden van een nieuwskanaal en mogelijk enkele programma's voor minderheden die commercieel niet te bereiken zijn, werkt de wildgroei aan kanalen op dit moment te verstorend.

Er zijn taken die op dit moment vrijwel enkel door de NPO worden uitgevoerd. Denk hierbij aan live verslag van sport- en andere grote evenementen, deze zouden ook via tenders of aanbestedingen, met budget kunnen worden uitbesteed aan niet publieke zenders. Op deze manier zorgt de subsidie voor een aanbod dat nu commercieel niet haalbaar is, zonder dat de marktwerking zo ver verstoord wordt. Andersom, geeft het de kans aan commerciële partijen om aanbod te genereren dat nu enkel bij publieke omroepen ligt. Op tv is dit al normaal (Lingo, sommige sport events), op radio zou dit volgens ons ook moeten kunnen.

In die lijn kunnen de geclausuleerde zenders ook worden uitgebreid met een klassieke zender, een algemene nieuwszender, een zender voor alternatieve rock etc. Daarmee zou de overheid veel uitgaven besparen en krijgt het publiek een gevarieerder en dynamischer aanbod. Adverteerders krijgen op deze manier een breder platform om samen te werken met het medium radio.

De clausuleringen dienen in ieder geval te blijven bestaan zoals deze nu gelden. In het huidige bestel zal klassiek gezien de aard van onze zender het liefst willen gaan uitzenden op kavel A08 waarop klassieke of jazz muziek gedraaid dient te worden.

7. Kunt u aangeven welke van de genoemde belemmeringen door u als het meest hinderlijk worden ervaren: clausuleringen, eigendomsbeperkingen of regiogerichtheid?

Als we er dan 1 moeten noemen, denken wij dat de eigendomsbeperkingen het meest hinderlijk zijn. Als de NPO in deze breedte weg zou vallen, zal er ruimte zijn voor 3 tot 4 groepen landelijke zenders.

8. Op welke wijze kunnen de door u ervaren belemmeringen volgens u het best worden weggenomen binnen het huidige juridische kader?

Om verschraving van het aanbod tegen te gaan is het goed om de clausulering te handhaven en toe te zien op de naleving.

De kosten om uit te zenden nemen voor de radiozenders alleen maar toe. FM zal steeds minder gebruikt gaan worden terwijl de kosten voor uitzenden niet afnemen. DAB+ zal steeds belangrijker worden, daardoor zullen de kosten om goede landelijke (indoor) netwerken te bouwen alleen maar stijgen. Online bereik groeit, dus zullen de streamingskosten ook stijgen.

Bij de uitrol van 5G kan er een hybride model gebouwd worden met DAB+, ook daar zal een flinke investering gevraagd worden die gezien de kleinere doelgroepen voor specifieke muzieksoorten slechts beperkte verdienmodellen hebben.

Daarbij is het voor niche zender lastig concurreren tegen de grote budgetten van de NPO en grote mediagroepen als DPG en Talpa.

Tenders voor grote events, live klassieke muziek en andere zaken kunnen de meer niche zenders voldoende armslag geven om tegen lagere kosten een gevarieerd aanbod te verzekeren.

Acht het u wenselijk dat radiopartijen elkaars deelmarkt (landelijk - regionaal – streek/lokaal) kunnen betreden zonder dat daar verdere condities aan worden verbonden? Kunt u dat toelichten? Indien u vindt dat de deelmarkten gescheiden moeten worden gehouden, acht u het dan noodzakelijk dat er nadere regels worden gesteld om de bestaande deelmarkten gescheiden te houden? Hoe zouden die regels concreet moeten luiden?

Gezien de hoge kosten van het uitzenden via FM en DAB+ vermoeden wij dat het lastig is voor regionale zenders om te overleven in deze competitieve markt.

De beweging van landelijke zenders waarbij ze op regionale frequenties aanwezig zijn is lang geleden ingezet door Q-music in Limburg en meer recentelijk door Radio 538 in Brabant.

Ook heeft RadioNL al een landelijk FM pakket dat de regionale grenzen ver overschrijdt. Daar komt bij dat de regionale zenders ook concurreren met de regionale publieke radio (die FM uitzendgebieden hebben die de regiogrenzen ver overschrijden).

Ook hier zouden wij pleiten voor het stopzetten van de publieke regio radio in deze vorm en een hybride commerciële-publieke samenwerking op te zetten. Uiteraard moet dan wel toegezien worden op de regionale of streek functie en moeten de belangen deze grenzen ook niet overschrijden.

9. Acht u het wenselijk dat bepaalde voorwaarden – zoals de clausuleringen, eigendomsbeperkingen en regiogerichtheid – worden gehandhaafd? Zo ja, welke en waarom?

Nogmaals, wij zijn van mening dat we toe moeten naar een media landschap zonder een Publieke Omroep in huidige vorm.

Vele van de taken die nu door de NPO worden gedaan, kunnen beter en goedkoper worden uitgevoerd door de commerciële concurrenten. Daarbij is het wel noodzakelijk dat er een vorm van clausulering blijft én dat er door de overheid tenders worden uitgeschreven voor evenementen waarvan de overheid het noodzakelijk vindt dat er via radio (maar ook TV) verslag wordt gedaan. Denk hierbij aan North Sea Jazz, voetbal, Pinkpop, Grachtenfestival en het Eurovision Song Festival.

Transitie naar digitale distributie

Als gevolg van de afspraken van de Taskforce Radio wordt de indeling van het spectrum voor digitale radio op een aantal plaatsen gewijzigd. Deze wijzigingen worden momenteel parallel aan het werk van het Adviescollege verder uitgewerkt. Bij de beantwoording van onderstaande vragen kunt u ervan uitgaan dat deze wijzigingen doorgang vinden.

11. Tot wanneer denkt u dat FM-frequenties een belangrijke rol blijven spelen in de exploitatie van commerciële radio in Nederland en vergunningen voor FM daarom nog dienen te worden verleend? Kunt u een jaartal noemen? Kunt u ook aangeven op grond waarvan u die mening bent toegedaan?

FM beluistering is onderweg nog steeds heel erg belangrijk. Pas sinds het begin van dit jaar dienen de nieuwe auto's uitgerust te worden met DAB+. De gemiddelde levensduur van een auto in een kleine 20 jaar. Dat betekent dat de laatste auto's met FM uitrusting pas in 2040 zullen verdwijnen. Commerciële radio volgt de luisteraar, zolang deze via de FM wil luisteren zal de commerciële radio het aanbieden (mits financieel haalbaar).

12. Welke distributievorm is volgens u voor de lange termijn de belangrijkste voor commerciële radio-omroep?

Wij denken dat de 5G/DAB+ hybride vorm de nieuwe standaard gaat worden.

13. Zijn er redenen om op een nader te bepalen moment niet tot afschakeling van analoge radio over te gaan? Welke zijn dat volgens u?

Wij denken dat radio er voor het publiek moet zijn. Je moet de consument volgen. Dat maakt dat de onderweg component nog steeds een erg belangrijke luisterplaats is voor het medium. Zolang er veel auto's rondrijden met een FM installatie zal deze vorm erg belangrijk blijven.

14. De digitale frequentie-indeling heeft een andere structuur dan de analoge frequentie-indeling. Wat betekent een situatie waarin alleen nog sprake is van digitaal spectrum volgens u voor de ruimte voor en de toekomst van de verschillende deelmarkten? Kunt u in uw antwoord een onderscheid maken tussen landelijke commerciële en niet-landelijke commerciële radio?

Distributiekosten zullen naar beneden gaan, aantallen kavels zullen toenemen waardoor er meer ruimte is voor toetreders van de markt. Er zal dan ook weer ruimte zijn voor (commerciële) regionale en lokale radio.

Radio kan dan onderdeel worden van de digitale reclamecampagnes. De effecten van commercial kunnen worden afgezet tegen banners (Google/Facebook), influencers en andere digitale media. Daarmee zal de waarde van het radiocontact gaan toenemen.

15. Is er naar uw mening in die situatie dan ook ruimte voor een nieuwe deelmarkt, te weten commercieel lokaal?

Zeker, eerder commercieel lokaal dan publiek lokaal.

16. De radiomarkt zit in de transitiefase naar digitale distributie maar analoge distributie is op dit moment nog dominant. Is er volgens u (voldoende) ruimte voor nieuwe commerciële toetreders? Zowel voor analoog als digitaal? Kunt u aangeven waarom u al dan niet van mening bent dat er (on)voldoende ruimte is?

Nee er is niet voldoende ruimte. De landelijke FM en DAB+ wordt bezet door een paar partijen en daar is geen ruimte voor nieuwkomers. We kunnen nu nergens uitbreiden. Voorbeeld: classicnl heeft via streaming 2x zoveel luisteraars als NPO Radio 4 ook op tune-in is classicnl 2x zo groot als NPO Radio 4 (bron: Dunbasi/Tune-in). De FM positie van NPO Radio 4 zorgt ervoor dat classicnl lastiger verder kan groeien. Deze vorm van concurrentie is verstorend.

17. Is de huidige koppeling tussen analoge en digitale vergunningen volgens u succesvol geweest bij de transitie naar digitale distributie? Kunt u aangeven waaruit dat al dan niet blijkt? Moet deze koppeling volgens u behouden blijven na 2022 en zo ja, in welke vorm?

Nee, de transitie is niet succesvol. De huidige landelijke kavels hebben per FM frequentie de ruimte om 2 landelijke DAB+ zenders uit te zenden. Per FM licentie zou 1 DAB+ licentie moeten gelden zodat er per direct ruimte ontstaat voor nieuwkomers op de landelijke DAB+ markt. Daar komt bij dat de bouw van de huidige DAB+ 11c laag door de overheid is betaald. Daarmee hebben de huidige FM partijen een dubbel een (oneerlijk) voordeel. Natuurlijk biedt een nieuw te veilen en bouwen DAB+ laag vele nieuwe mogelijkheden, maar het gaat nog wel een tijd duren voordat deze operationeel is. Om een gelijk speelveld te creëren zou de overheid de bouw van de nieuwe laag moeten faciliteren.

Uitgiftebeleid

18. De huidige Telecommunicatiewet kent een aantal instrumenten voor de verlening van vergunningen voor schaarse commerciële frequenties, waarbij voor FM-vergunningen met name relevant lijken: een verlenging, een veiling en een vergelijkende toets. Welk instrument moet volgens u worden gehanteerd bij de verlening van

vergunningen voor commerciële radio na 2022? Kunt u voor- en nadelen aangeven bij de verschillende opties?

Wij zijn van mening dat een veiling het eerlijkst is. Het gaat echt nog een lange tijd duren voordat de FM echt afgeschakeld wordt. Het zou oneerlijk zijn om voor de derde(!) keer de weg naar de digitalisering te gebruiken om de huidige FM nog een keer te verlengen. Het voordeel van een veiling is dat iedereen een evenredige kans krijgt en dat alle beperkende maatregelen die er nu gelden opnieuw bepaald en gedefinieerd kunnen worden. Nadelen van veilen is dat huidige partijen onzeker zijn of ze weer terug kunnen komen op de FM.

Voordelen van verlengen gelden alleen voor de huidige partijen. Zij kunnen wederom voor weinig geld de concurrentie buitenboord houden en hun winsten verder maximaliseren op een bestaand FM-netwerk en een gesubsidieerd DAB+ laag waar ze dubbele ruimtes bezetten. Nadeel, de markt wordt weinig innovatief en nieuwkomers krijgen geen ruimte op FM of DAB+.

19. Het Frequentiebesluit noemt een beperkt aantal verlengingsgronden. Als u van mening bent dat de huidige vergunningen verlengd zouden moeten worden, is dat volgens u mogelijk op basis van een van deze gronden; zo ja, welke en zo nee, welke (nieuwe) grond zou dan moeten worden gehanteerd?

Wij zijn van mening dat er geveild moet worden.

20. In hoeverre is het volgens u mogelijk om de (als belemmerend ervaren) voorwaarden die verbonden zijn aan de huidige vergunningen te wijzigen bij een verlenging van die vergunningen? Als uw antwoord op deze vraag verschillend is voor de verschillende (als belemmerend ervaren) voorwaarden, kunt u dat dan aangeven en toelichten?

Dat is volgens ons niet mogelijk en dat zou betekenen dat de huidige partijen oneerlijk profijt hebben zowel op de FM als op DAB+, terwijl er geen ruimte is voor nieuwkomers.

21. Als u voor de keuze gesteld zou worden: wat zou uw voorkeur genieten, verlengen inclusief de huidige als belemmerend ervaren voorwaarden verbonden aan de huidige vergunningen of herverdelen met een verlichting of eventuele opheffing van de huidige als belemmerend ervaren voorwaarden?

In de wet staat veilen tenzij... Na al 2 keer eerder te hebben verlengd, zal er nu toch zeker geveild moeten worden. Ook de huidige partijen kunnen natuurlijk mee doen aan deze veiling.

Voor hoe lang (en onder welke condities) zou de frequentieruimte voor commerciële radio volgens u moeten worden verleend? Wilt u hierbij onderscheid maken tussen analoog en digitaal?

Na veilen eens in de 10 jaar voor zowel FM als DAB+. Geeft meer rust op de markt.

22. Hoe staat u tegenover een gedifferentieerde behandeling van de verschillende deelsectoren

(landelijk, niet-landelijk, lokaal/streek), zoals het toepassen van verschillende beleidsuitgangspunten en verschillende verdeelinstrumenten?

Prima, maar beter nog is het stopzetten van de publieke omroep in deze vorm, en de taak enkel tot nieuws en enkele gedefinieerde minderheden te beperken. De vrijgekomen ruimte in de FM en DAB+ kan dan opnieuw en efficiënter ingedeeld worden. De nieuwe pakketten zouden per veiling worden aangeboden voor een periode van 10 jaren. Daar waar de overheid het belangrijk vindt dat er via de radio verslag wordt gedaan grote evenementen, kan iedereen meedoen aan de tenders, om vervolgens mooie radioproducten te maken met een hybride financiering. Voor de niche zenders als algemeen nieuws, klassieke muziek, jazz, Nederlands talig etc. zouden er dan ruimte zijn op de FM en DAB+ voor zenders met een hybride model.

Hiermee wordt er veel belastinggeld bespaard (wat na alle corona uitgaven erg wenselijk is!) en als de commerciële wetten gaan gelden, worden er betere producten gemaakt afgestemd op het juiste publiek.

Tot slot

24. Wat wilt u, gegeven de taakopdracht van het Adviescollege, verder meegeven aan het Adviescollege?

Ons pleidooi is, neem nog 1 stap terug. Stop met een geldverslindende publieke omroep in deze vorm. Er zijn ook geen publieke kranten, geen publieke sociale media websites, geen publieke zoekmachines, maar nog wel steeds publieke radio... dat is een erfenis, maar aan alles komt een einde. De commerciële radiomarkt is volwassen en prima in staat om de taken die overheid voor de radio ziet, beter nog als de publieke omroep nu doet, in te vullen.

De overheid kan helpen om door middel van tenders en aanbestedingen subsidies te verlenen voor content die commercieel gezien te risicovol zijn. De meer kosten efficiënte commerciële media kan op deze wijze voor echt lagere kosten het aanbod pluriform houden.

Daarom zijn clausuleringen erg belangrijk om en is het tijd om deze markt op nieuw in te richten en na een veiling voor een lange periode zekerheid te bieden.

Het begin van deze consultatie neigt overigens naar verlenging. Zie het begin van de tekst bovenaan. Hier wordt Veilen niet genoemd, maar verdelen of verlengen... Terwijl de wet overduidelijk stelt: 'Veilen tenzij...'

- de wijze van verdelen of verlengen van vergunningen voor het gebruik van frequentieruimte door of ten behoeve van commerciële media-instellingen voor de periode na 1 september 2022;